

УДК 7.022.2(477.83)"19/20"(092)
DOI <https://doi.org/10.15407/nz2026.01.018>

БОРИС ГРИГОРОВИЧ ВОЗНИЦЬКИЙ І ВІДДІЛ РЕСТАВРАЦІЇ ЛФКДУМ ІМЕНІ ІВАНА ТРУША

Борис ІВАНІВ

заввідділенням реставрації творів станкового живопису,
Львівський фаховий коледж декоративного
і ужиткового мистецтва імені Івана Труша,
вул. Снопківська, 47, 79000, Львів, Україна,
e-mail: ivaniv_borys@ukr.net

Мета статті — на основі спогадів автора, на той час викладача коледжу, а теперішнього заввідділенням реставрації творів станкового живопису, пролити світло на участь Бориса Григоровича Возницького в житті нині Львівського фахового коледжу декоративного і ужиткового мистецтва ім. Івана Труша. Висвітлення задіяності Бориса Возницького у житті коледжу становить невід’ємну частину досліджень народної культури українців. *Актуальність теми* обумовлена 100-річчям від дня народження Бориса Возницького.

Спогади про Бориса Возницького автор подає за епізодами з життя коледжу, відзначаючи постійну його доброзичливість, привітність і щирість, незважаючи на його постійні клопоти. Автор відзначає велику невтомність, наполегливість, працьовитість Возницького, його особливу харизму та вміння переконувати чиновників, характеризує його як людину з достатньо внутрішньою впевненістю у своїх переконаннях і мудрістю спокійно та виважено донести їх до адресатів і долати бюрократичні перепони, що й зробили його легендою музейної справи. Людиною, яка залишалась світоглядно молодою і дивилась далеко наперед. *Хронологічні межі* дослідження охоплюють 1950—2012 рр., від часу вступу Бориса Возницького до Львівського художнього училища і до часу його відходу у вічність. Це перше таке дослідження в Україні, і в цьому полягає *новизна статті*. *Методологія дослідження* базується на спостереженнях автора, теоретичному аналізі, систематизації й узагальненні та історичному огляді.

Ключові слова: Борис Григорович Возницький, Львівське художнє училище, Львівський фаховий коледж декоративного і ужиткового мистецтва ім. І. Труша, відділ реставрації творів станкового живопису, студенти, Підгорецький замок, Львівська картинна галерея, Львівська галерея мистецтв, директор.

Boris IVANIV

Department of Restoration of Easel Painting Works,
Lviv Professional College of Decorative and Applied Arts
named after Ivan Trush,
47, Snopkivska Str., 79000, Lviv, Ukraine,
e-mail: ivaniv_borys@ukr.net

BORIS HRYHOROVICH VOZNYTSKYI
AND RESTORATION DEPARTMENT
OF THE IVAN TRUSH LVIV VOCATIONAL
COLLEGE OF DECORATIVE
AND APPLIED ARTS

The purpose of the article is to shed light on the participation of Borys Hryhorovych Voznytsky in the life of the current Lviv Professional College of Decorative and Applied Arts named after Ivan Trush. The coverage of Borys Voznytsky’s involvement in the life of the college is an integral part of research into the folk culture of Ukrainians.

The relevance of the topic is due to the 100th anniversary of the birth of Boris Voznytsky.

The author presents memories of Boris Voznytsky in episodes from college life, noting his constant benevolence, friendliness and sincerity, despite his constant troubles. The author notes Voznytsky’s great tirelessness, perseverance, hard work, his special charisma and ability to convince officials, characterizes him as a person with sufficient inner confidence in his beliefs and wisdom to calmly and thoughtfully convey them to the addressees and overcome bureaucratic obstacles, which made him a legend of museum work. A person who remained young in worldview and looked far ahead.

The chronological boundaries of the study cover 1950—2012, from the time of Boris Voznytsky’s entry into the Lviv Art School to the time of his departure into eternity.

This is the first such study in Ukraine, and this is *the novelty* of the article.

The research methodology is based on the author’s observations, theoretical analysis, systematization and generalization, and historical review.

Keywords: Borys Grigorovich Voznytskyi, Lviv Art School, Lviv Professional College of Decorative and Applied Arts named after I. Trush, Department of Restoration of Easel Paintings, students, Pidhirtsi Castle, Lviv Picture Gallery.

Вступ. *Мета* статті — на основі спогадів автора, на той час викладача коледжу, а теперішнього заввідділенням реставрації творів станкового живопису, пролити світло на участь Бориса Григоровича Возницького в житті нині Львівського фахового коледжу декоративного і ужиткового мистецтва ім. Івана Труша. Висвітлення задіяності Бориса Возницького у житті коледжу становить невід'ємну частину досліджень народної культури українців.

Актуальність теми обумовлена 100-річчям від дня народження Бориса Возницького.

Про Бориса Григоровича Возницького є багато статей-спогадів в інтернет-просторі. Довголітня працівниця Львівської картинної галереї Наталка Філевич на основі численних інтерв'ю з Борисом Возницьким та за своїми спостереженнями за час багатолітньої співпраці з ним видала декілька наукових видань, присвячених історії музею та постаті самого Возницького [1; 2; 3].

У 2019 р. вийшло прекрасне подарункове видання «Собор Бориса Возницького: спогади, роздуми», упорядковане дочкою Бориса Григоровича Ларисою Разінковою [4].

Однак участь Бориса Григоровича Возницького в житті нині Львівського фахового коледжу декоративного і ужиткового мистецтва ім. І. Труша є першим таким дослідженням в Україні, і в цьому полягає *новизна статті*.

Методологія дослідження базується на спостереженнях автора, теоретичному аналізі, систематизації й узагальненні та історичному огляді.

Основна частина. Львівський фаховий коледж декоративного і ужиткового мистецтва ім. Івана Труша (далі — ЛФКДУМ ім. І. Труша), 150-літній ювілей створення якого відзначаємо у 2026 році, має багату і величну історію. У його стінах (колишнього Львівського художнього училища) навчався Борис Григорович Возницький. Вступив туди в 1950 році (іл. 1). Приїхав «взимку, коли іспити складати було вже пізно. Та директором училища був також фронтовик В. Тарасов, і Возницькому влаштували окремо іспити, після яких зарахували на друге півріччя першого курсу відділу монументального мистецтва» [5]. Тут, у зацитованому реченні, вжите словосполучення «також фронтовик», що вимагає деталізації біографії Бориса Возницького, зокрема його як фронтовика.

Зі спогадів Наталки Філевич, довголітньої працівниці Львівської картинної галереї, дізнаємося, що Бориса Григоровича в останні місяці 1943 року внаслідок облави радянських військ у рідному селищі Ульбарів (тепер — Нагірне у Рівненській області) разом з його батьком мобілізували на фронт. Проїшов навчання у сержантській школі, потім потрапив у штрафну роту, де йому чудом вдалось вижити. Війну закінчив у Кенігсберзі [6].

У училищі Борис Возницький навчався настільки успішно, що закінчив його з червоним дипломом. Учителями його були К. Звіринський, О. Шатківський, В. Масюткін, та особливий вплив на нього мав на два роки старший викладач мистецтва Володимир Овсійчук, під чий вплив Борис вирішив обрати фах мистецтвознавця.

За розповідями викладача коледжу В.А. Трофимюка, та і самого Б.Г. Возницького відомо, що на стіні, яка колись межувала між Львівською академією мистецтв і Львівським художнім училищем знаходиться стінопис — курсова робота студента цього училища Бориса Возницького, яке він закінчив у 1955 році. Отож дата створення цього стінопису, найімовірніше — 1954—1955 роки.

Довідавшись про таку важливу знахідку, відділ реставрації ЛФКДУМ ім. І. Труша десь в 2019 році

Іл. 1. Борис Возницький — студент Львівського художнього училища. 1950-й рік. З приватного фотоархіву Наталки Філевич

Іл. 2. Борис Возницький. Копія картини Іллі Ріпіна «Запорозжці пишуть листа турецькому султану» зі Здолбунівського краєзнавчого музею. Полотно, олія. Кін. 1950-х рр. З приватного фотоархіву автора

провів обстеження з вивчення цього стінопису. Як засвідчили пробні зондажі з розчисток, багато шарових побілок, — розпис на стіні зберігся. Тільки вдалу реставрацію здійснити неможливо, бо перед черговою побілкою стіну обробили глибокопроникаючою ґрунтовкою, тому з'єднання фарбового шару малярства з набілами тримаються дуже сильно. Отож ці складні реставраційні заходи з розкриття живопису курсової роботи студента Бориса Возницького зможуть розв'язати тільки майбутні методики.

Наступний спогад. У 2016 році студентка 2-го курсу відділу реставрації Ганна Лисько привезла до нашого коледжу копію олійного малярства відомої картини Іллі Ріпіна «Запорозжці пишуть листа турецькому султану». Вона повідомила, що батько її прохає відреставрувати картину. А при детальному огляді тієї картини було виявлено підпис: «Борис Возницький» (іл. 2).

Технічний стан твору мав значні відставання фарбового шару від дуже деформованого рихлого бавовняного полотна. З розповіді студентки дізнались, що цю картину просить відреставрувати її батько. Йому картину передав Олег Тищенко, товариш, відомий краєзнавець і засновник Здолбунівського краєзнавчого музею.

На раду реставраційного відділу коледжу ми запросили дочку Бориса Возницького — реставраторку станкового олійного малярства Ларису Разінкову-Возницьку. Лариса Борисівна підтвердила, що цю картину, копію Іллі Ріпіна «Запорозжці пишуть листа турецькому султану», намалював її батько. Пам'ятає ще з дитинства, що висіла картина на сті-

ні в кімнаті її дідуся і бабусі. Очевидно, що картину придбав краєзнавець і засновник Здолбунівського краєзнавчого музею Олег Тищенко задля вшанування пам'яті про відомого і шанованого земляка Бориса Возницького.

Отож реставрацію копії «Запорозжці пишуть листа турецькому султану» виконувала студентка Ганна Лисько під керівництвом викладача відділу Христини Валько. Після завершення реставрації картину повернули Здолбунівському краєзнавчому музею. Цей музей (Здолбунівський краєзнавчий) заснований в 2014 році і на сьогоднішній час носить ім'я його засновника — Олега Тищенка, і пишається картиною великого музейника, сподвижника й оберігача української культури Бориса Возницького.

Пригадується ще таке. Співпраця відділу реставрації Львівського коледжу декоративного і ужиткового мистецтва ім. Івана Труша з Львівською галереєю мистецтв розпочалась у 1997 році. На прохання дирекції коледжу Борис Григорович Возницький — директор галереї, виділив нам орендне приміщення під виробничо-навчальну майстерню. Керівником і викладачем був призначений відомий художник-реставратор станкового темперного малярства вищої категорії Володимир Петрович Мокрій. Відділ реставрації коледжу забезпечив орендоване приміщення столами, стільцями. А під час навчання студенти могли користуватись спеціальним реставраційним устаткуванням галереї — мікроскопами, інфрачервоними та ультрафіолетовими лампами. Послуги з технічних світлин нам радо надавав Орест Бачмага — фотограф Львівської галереї мистецтв. Контроль і відповідальність за виконання навчально-практичних робіт здійснював Володимир Петрович, а фахові корективи і консультації в галузі реставрації, безперечно, надавали галерейні високодосвідчені художники-реставратори Лариса Разінкова, Лілія Волкова, Віолетта Родомська, Інна Дмитрук-Сорохтей, Юрій Попович. Для виконання практичної реставрації надавались твори з фондів галереї. На загал це було дуже позитивне фахове середовище, де студенти мали змогу відчувати, побачити багатосторонні особливості професії художника-реставратора, брати участь у різноманітних культурних заходах галереї — виставках, конференціях.

Час від часу до студентів заходив директор галереї Борис Григорович, цікавився виконанням реставра-

ційних робіт, умовами праці. За період співпраці відділу реставрації коледжу з галереєю студенти під керівництвом В. Мокрія провели сотні консерваційних та реставраційних заходів над пам'ятками темперного й олійного малярства, поліхромної скульптури.

1997-й рік. Одна з грандіозних фахово-реставраційних літніх практик нині Львівського фахового коледжу декоративного і ужиткового мистецтва ім. Івана Труша проводилась у Підгорецькому замку. Літо. Тільки щойно, після затижних бюрократичних поневірянь будівлю Підгорецького замку Борису Возницькому вдалося звільнити від туберкульозного диспансеру і передати Львівській галереї мистецтв. Ось і практика. Студенти Вербицька Вероніка (іл. 3), Гавронська Наталя, Герман Руслана, Гудима Андрій, Ілящук Остап, Кліщ Ірина, Мокрій Роксоляна, Почеква Андрій, Копильчак Ростислав, Томашевський Всеволод поселились в замку. Спочатку студентам провели екскурсії по історичних об'єктах: Городище Пліснесько, Підгорецький монастир, Олеський замок, костел Капуцинів, село Кути. А після в приміщеннях замку вони виконували консервацію вітваря XVII ст. для внутрішньої каплиці цього об'єкту. Після завершення практики, під час якої була виконана тільки консерваційна робота, в майстернях були продовжені реставраційні роботи пошкоджених фрагментів вітваря та ікон.

Було відреставровано бічну ікону вітваря св. влмч. Варвари. А парна до неї св. влмч. Катерини була втрачена, тому, на прохання Бориса Григоровича, студенти п'ятого курсу під керівництвом Ярослава Степановича Мовчана виконали реконструкцію тієї ікони з вітваря.

Вдруге відділ реставрації побував на літній практиці у Підгірцях після смерті Бориса Григоровича на запрошення виконуючої обов'язки директора Львівської галереї мистецтв Лариси Борисівни Разінкової на консервацію стінопису і балюстради хорів костелу св. Йосипа Обручника, ротонди XVIII ст. (Це відбулося після вигнання з нього секти догналів, які знаходились у тому костелі).

У 2000-му році разом з галерейними художниками-реставраторами студенти й викладачі відділу реставрації ЛФКДУМ ім. І. Труша були учасниками виставки «Розп'яття», присвяченої 2000-річчю Різдва Христового, що несла у собі зміст — п'ять століть, XVI—XX, західноукраїнської скульптури. Вистав-

Іл. 3. Студентка 3-го курсу Вероніка Вербицька виконує реставраційні заходи над вітварем XVII ст. в Підгорецькому замку. 1997-й рік. З приватного фотоархіву автора

Іл. 4. Афіша виставки «Розп'яття», присвячена 2000-річчю Різдва Христового. З приватного фотоархіву автора

ка відбулась урочисто у залах Львівської галереї мистецтв (іл. 4).

Наступний етап співпраці із Львівською галереєю мистецтв відбувся, коли палац Потоцького став частиною Львівської галереї мистецтв. 2001 рік. ЛФКДУМ ім. І. Труша виповнюється 125 років, а відділу реставрації всього 9 років — наймолодший з десяти відділів на той час. Відбувся перший випуск чотирьохрічного навчання. Радіємось з перших фахівців художників-реставраторів. Готуємось до випуску бакалаврів за програмою шестирічного (коледжного) навчання. А тут ювілей промислової школи, училища прикладного мистецтва і, нарешті,

Іл. 5. Герой України Борис Возницький, Президент Віктор Ющенко, скульптор Іван Самотос, народний художник України. 2005 рік. URL: <https://i0.wp.com/photo-lviv.in.ua/wp-content/uploads/2016/04/08.jpg>

всеохоплюючих всіх цих назв — Львівського фахового коледжу декоративного й ужиткового мистецтва ім. І. Труша. Наголошую, ужиткового мистецтва, а не прикладного, бо немає до чого прикладати — немає СРСР, пробуджується національна свідомість. Всі дев'ять відділів готують помпезну виставку у палаці мистецтв без жодної застороги, а відділу реставрації зась, бо без цілодобової охорони не дозволено — це ж пам'ятки — власність музеїв, яка експонується тільки з забезпеченням охорони. Радять мені проситись до Львівської галереї мистецтв. Добираюсь на вул. Стефаніка, прошуся до директора. Там де там... Секретарка повідомляє: «Борис Григорович дуже зайнятий, є в палаці Потоцького. Там він очікує високого гостя з Києва — міністра з питань надзвичайних ситуацій Василя Васильовича Дурдинця. Не знаю, чи зможе він вас прийняти...».

Незважаючи на таку складну ситуацію, іду до палацу Потоцького і бачу таку картину, ну прямо дивину: при вході до палацу на кам'яних сходах сидить Борис Григорович Возницький, біля нього чатують двоє озброєних військових. Всі в напруженні очіку-

ють високого гостя з Києва. Але мені потрібен експозиційний зал в галереї...

Підходжу. Вітаюся і прошу, висловлюю своє прохання листом від коледжу директору ЛГМ. Борис Григорович, взявши листа, прочитав, завізував і сказав: «Підійдіть до Романа Йосиповича Федина. Він ще поставить свій підпис і скерує вас до Музею книги, там є вільні приміщення для експозиції».

Я був приємно вражений — з якою доброзичливістю, привітністю і щирістю зустрів мене Борис Григорович, незважаючи на свої клопоти. Музей книги, підрозділ галереї, надав нам два великі південні зали, в яких ми розмістили свій звіт реставраційно-педагогічної праці у вигляді експозиції станкових олійних і темперних пам'яток Львівської галереї мистецтв, Винниківського краєзнавчого музею та Національного музею м. Львова.

15 квітня 2014 року у Винниках відкрились дві виставки під назвою «Врятовані скарби», присвячені пам'яті Героя України Бориса Возницького, який трагічно загинув за кілька днів до того. Виставки експонували фотографії та документи, пов'язані з його подвижницькою діяльністю з порятунку культурної спадщини України. Це було одне з перших шанувань пам'яті Возницького одразу після його загибелі, яке підкреслило значення його спадщини для України.

Участь у ній брали Львівська галерея мистецтв, Львівський фаховий коледж декоративного і ужиткового мистецтва ім. Івана Труша та Історико-краєзнавчий музей м. Винники. В залах музею виставлені твори, реставровані студентами коледжу ім. Івана Труша.

Висновки. Будучи талановитим художником-живописцем (хоча, через скромність, таким себе не вважав), Борис Григорович Возницький став на гірку тернисту дорогу збирача мистецьких скарбів. Це була його мрія з часів навчання в Ленінградській академії мистецтв, куди він поступив після закінчення Львівського художнього училища, — щоб возвеличити і прославити свій народ, свою націю на цілий світ, показати його історію (у відбудові галицьких замків), його мистецькі надбання. Будучи глибоко віруючою людиною, він чітко виконував заповідь Господню «люби ближнього свого, як себе самого». Це видно, навіть, з мого наведеного прикладу, коли, чекаючи міністра з питань над-

звичайних ситуацій Василя Васильовича Дурдинця на сходах палацу Потоцького, від без жодних застережень, упереджень прийняв мене і вирішив питання для задоволення потреб коледжу, з якими я підходив. Герой України, він з великою глибокою пошаною ставився як до президента України, так і кожного студента нашого коледжу, що я бачив впродовж нашої довголітньої співпраці з Борисом Григоровичем (іл. 5).

Такі люди, як Борис Возницький, — це дар Божий для України, які народжуються не часто. І сьогодні, в час 150-літнього ювілею нині Львівського фахового коледжу декоративного і ужиткового мистецтва ім. Івана Труша, кожен з наших викладачів, кожен наш студент-реставратор з гордістю каже: «Тут живе дух Великого Возницького».

1. *Борис Возницький. Автопортрет на тлі часу*. Авт. вст. ст. та упоряд. Наталка Філевич. Львів: Центр Європи, 2006. 56 с.: 57 іл.
2. *Львівська галерея мистецтв. Колектив та його директор*. Авт. ідеї, вст. ст. та упоряд. Наталя Філевич. Львів: Центр Європи, 2011. 160 с.: 215 іл.
3. *Борис Возницький, яким ми його пам'ятаємо*. Упоряд. Наталя Філевич. Львів: Центр Європи, 2013. 200 с.: 132 іл.
4. *Собор Бориса Возницького: спогади, роздуми*. Упоряд. Лариса Возницька-Разінкова. Дрогобич: Коло, 2019. 280 с.: іл.
5. Максименко О.Б. *Борис Григорович Візницький*. URL: <https://vue.gov.ua/%D0%92%D0%BE%D0%B7%D0%BD%D0%B8%D1%86%D1%8C%D0%BA%D>.
6. Філевич Наталка. «Не бійся», або коротка історія великої людини. URL: <https://photo-lviv.in.ua/ne-bijsya-abo-kоротka-istoriya-velykoji-lyudyny/>.

REFERENCES

- Filevych, Natalka. (Ed.). (2006). *Boris Voznytsky. Self-portrait against the background of time*. Lviv: Center of Europe [in Ukrainian].
- (2011). *Lviv Art Gallery. The collective and its director*. Lviv: Center of Europe [in Ukrainian].
- Filevych, Natalka. (Ed.). (2013). *Boris Voznytsky, how we remember him*. Lviv: Center of Europe [in Ukrainian].
- Voznytska-Razinkova, Larisa. (2019). *Boris Voznytsky's Cathedral: memories, reflections*. Drohobych: Kolo [in Ukrainian].
- Maksymenko, O.B. *Borys Grigorovich Voznytsky*. Retrieved from: <https://vue.gov.ua/%D0%92%D0%BE%D0%B7%D0%BD%D0%B8%D1%86%D1%8C%D0%BA%D> [in Ukrainian].
- Filevych, Natalka. «Do not be afraid», or a short story of a great man. Retrieved from: <https://photo-lviv.in.ua/ne-bijsya-abo-kоротka-istoriya-velykoji-lyudyny/> [in Ukrainian].

Received: 10.01.2026
Accepted: 23.01.2026
Published: 12.03.2026